

Sygn. akt: I C 753/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 kwietnia 2014 r.

Sąd Okręgowy w Tarnowie , Wydział I Cywilny

w składzie :

Przewodniczący : SSO Edward Panek

Protokolant : st. sekr. sąd. Alina Boruch

po rozpoznaniu w dniu 15 kwietnia 2014r. w Tarnowie na rozprawie

sprawy z powództwa K. K. (1)

przeciwko (...) S.A. w S.

o zapłatę

1. zasądza od strony pozwanej (...) S.A. w S. na rzecz powoda K. K. (1) kwotę 25.000 (dwadzieścia pięć tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami od dnia 24 maja 2011r. do dnia zapłaty;
2. oddala powództwo w pozostałym zakresie;
3. znosi wzajemnie pomiędzy stronami koszty procesu;
4. odstępuje od obciążania powoda kosztami należnymi Skarbowi Państwa.

Przewodniczący :

Sygn. akt I C 753/13

Uzasadnienie wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 15 kwietnia 2014 roku

Małoletni powód K. K. (1) w pozwie skierowanym przeciwko (...) S.A. w S., domagał się zasądzenia od strony pozwanej na swoją rzecz kwoty 80.000 zł z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 24 maja 2011 roku do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za krzywdę doznaną w związku ze śmiercią ojca S. K..

Uzasadniając swoje żądanie powód podał, że w dniu 28 marca 2009 roku doszło do wypadku drogowego, w wyniku którego śmierć poniósł jego ojciec - S. K.. Powód miał 4,5 roku w chwili śmierci ojca. Sprawca wypadku ubezpieczony był od odpowiedzialności cywilnej u strony pozwanej, która uwzględniła częściowo żądanie o zadośćuczynienie, wypłacając z tego tytułu na jego rzecz kwotę 25.000 zł. Zdaniem powoda, kwota ta jest nieadekwatna do doznanej przez niego w związku ze śmiercią ojca krzywdy. Zmarły był niezwykle troskliwym ojcem dla swojego najmłodszego syna. Pomimo tego, iż pracował za granicą starał się jak najczęściej przebywać w domu. Spędzał z nim każdą wolną chwilę, towarzyszył w zabawach, czytał książki, planował wycieczki, jak też kupował prezenty. Wiadomość o śmierci ojca była dla powoda bardzo traumatycznym przeżyciem. Doprowadziła również do pogorszenia się stanu psychicznego dziecka. W chwili śmierci ojca powód nie rozumiał jeszcze co się stało. Jednakże zamknął się w sobie, chodził smutny i stracił radość życia.

Powód wskazał nadto, iż przy ustalaniu daty, od której domaga się zasądzenia odsetek od zadośćuczynienia, wziął pod uwagę datę decyzji kończącej proces likwidacji szkody.

Strona pozwana wniosła o oddalenie powództwa i zasądzenie na jej rzecz od powoda kosztów procesu.

W uzasadnieniu swojego stanowiska procesowego ubezpieczyciel przyznał, że ponosi odpowiedzialność co do samej zasady za skutki wypadku z dnia 28 marca 2009 roku, natomiast w jego ocenie, wypłacone powodowi K. K. (1) zadośćuczynienie w wysokości 25.000 zł w pełni pokryło krzywdę jakiej doznał on na skutek śmierci ojca. Ubezpieczyciel podniósł, że powód nie wykazał, iż rozmiar doznanej przez niego na skutek śmierci S. K. krzywdy przekracza wypłaconą do tej pory tytułem zadośćuczynienia kwotę. Okoliczność, że zmarły od wielu lat pracował i mieszkał za granicą z pewnością również wpływała - w jego ocenie - na intensywność łączących go z synem więzi emocjonalnych, zaś fakt zamieszkania przez powoda razem z matką, dziadkami i rodzeństwem oraz stały kontakt ze swoimi wujkami i ciotkami, świadczy o tym, że wskutek śmierci S. K. nie został pozbawiony prawa do życia w rodzinie. Zdaniem ubezpieczyciela, śmierć ojca nie wpłynęła też negatywnie na dalsze życie małoletniego. Pozwany podniósł także, iż żądanie powoda jest rażąco wygórowane oraz nieadekwatne do panujących stosunków społeczno - ekonomicznych, a kwoty, którymi dysponuje aktualnie rodzina, nie są niższe niż za życia S. K.. Zarzucił również niezasadność domagania się odsetek od dochodzonej tytułem zadośćuczynienia kwoty, od dnia 24 maja 2011 roku. Skoro bowiem roszczenie z art. 446 § 4 k.c. ma charakter uznaniowy, to ewentualne odsetki winny zostać zasądzone od dnia wydania wyroku.

W sprawie bezsporne były następujące okoliczności :

W dniu 28 marca 2009 roku doszło do wypadku samochodowego, w wyniku którego śmierć poniósł ojciec małoletniego powoda - S. K..

Sprawca zdarzenia ubezpieczony był w dacie wypadku od odpowiedzialności cywilnej u strony pozwanej (...) S.A. w S..

Decyzją z dnia 23 maja 2011 roku strona pozwana przyznała powodowi K. K. (1) kwotę 25.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę po śmierci ojca.

Wyrokiem z dnia 11 września 2013 roku (sygn. akt I C 556/12) Sąd Okręgowy w Tarnowie zasądził od strony pozwanej na rzecz powodów : K. K. (2) i M. K. (rodziców zmarłego S. K.) kwoty po 20.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 21 listopada 2009 roku do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia, zaś na rzecz powodów : K. K. (3) i A. K. (dzieci zmarłego S. K.) kwoty po 25.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 24 maja 2011 roku do dnia zapłaty, tytułem zadośćuczynienia.

Wyrokiem z tego samego dnia, ale wydanym w sprawie I C 781/12, Sąd Okręgowy w Tarnowie zasądził od strony pozwanej na rzecz T. K. (żony zmarłego S. K.) kwotę 50.000 zł, z ustawowymi odsetkami od kwoty 30.000 zł od dnia 24 maja 2011 roku do dnia zapłaty, a od kwoty 20.000 zł od dnia 17 lutego 2013 roku do dnia zapłaty.

Powodowie w sprawie I C 556/12 składali apelację od wyroku Sądu Okręgowego w Tarnowie z dnia 11 września 2013 roku, kwestionując w niej wysokości przyznanych im sum tytułem zadośćuczynienia. Apelacja powodów została oddalona wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 30 stycznia 2014 roku (sygn. akt I ACa 1499/13).

Ponadto Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

S. K. w chwili śmierci miał 38 lat. Pozostawał on w związku małżeńskim z T. K. i z tego związku miał troje dzieci, a to : K., A. i K.. Mieszkał z żoną, dziećmi i rodzicami, tj. M. i K.. Pracował w Austrii, zaś do Polski przyjeżdżał na kilka dni co kilka tygodni. Podczas pobytów w Austrii utrzymywał on stały kontakt telefoniczny z dziećmi.

Dowody:

- zeznania świadka E. P. – k. 32v – 33,

- zeznania T. K. – k. 106 – 107.

Powód K. K. (1) jest najmłodszym spośród trójki dzieci zmarłego S. K.. W momencie tragicznego wypadku małoletni powód miał 4,5 roku. Łączące go z ojcem relacje - mimo dzielącej ich odległości - były bardzo dobre.

Powód bardzo kochał ojca, spędzał z nim każdą wolną chwilę w czasie pobytów ojca w kraju, ich więź była niezwykle bliska. Bawił się z nim, zawsze czekał na jego przyjazd, czy też telefon. Wiadomość o tragicznym wypadku początkowo - z racji wieku - spotkała się z jego niezrozumieniem, jednak na skutek obserwacji zachowania bliskich, wzrastał w nim smutek, zaczął zdawać sobie sprawę z tego co naprawdę się wydarzyło.

Traumatyczne przeżycie - jakim była dla niego tragiczna śmierć ojca - wpłynęło negatywnie na jego stan psychiczny. Przez kilka miesięcy pozostawał w stanie ostrego stresu pourazowego. Pojawiły się problemy wychowawcze. Stał się nerwowy, nadpobudliwy, zamknął się w sobie. Nie pojawił się nawet na pogrzebie ojca. Ujawnia on syndromy dezorganizacji w zakresie procesów poznawczych spowodowanych śmiercią ojca, a także nastroju, warunkowane śmiercią ojca, na tle deficytów rozwojowych o charakterze nadpobudliwości ruchowej.

Powód po śmierci ojca pozostawał przez okres kilku miesięcy w stanie ostrego stresu pourazowego, przekraczającego intensywnością i czasem trwania przeżycia psychiczne związane zwykle ze stratą bliskiej osoby. Jednocześnie przeżyty okres dezadaptacji psychicznej po stracie ojca nie ma destrukcyjnego wpływu na jego obecne dostosowanie społeczno - emocjonalne. Małoletni dobrze funkcjonuje w szkole i grupie rówieśniczej, nie ma zaburzonego wzorca postaw społecznych, rolę obiektów identyfikacyjnych w jego przypadku odgrywają dziadek ojczysty i brat. Powód prezentuje obniżone mechanizmy obronne i adaptacyjne. Charakteryzuje go wysoki poziom lęku, ma obniżoną tolerancję na stres. Istotnym czynnikiem, podtrzymującym okresowo stan dezadaptacji u powoda jest funkcjonowanie dorosłych członków rodziny, pozostających w procesie nieukończonej żałoby. Powód od strony psychologicznej wymaga okresowego wsparcia psychologicznego w celu poprawy w psychicznym i społecznym funkcjonowaniu jako efektu zakończonego procesu żałoby.

Małoletni w dalszym ciągu przeżywa brak ojca, w szczególności w czasie weekendów, świąt oraz wakacji i ferii. Tęsknota za ojcem jest wciąż u niego zauważalna, zwłaszcza w sytuacjach, w których jego rówieśnicy rozmawiają o swoich rodzicach, albo gdy dostrzega on, iż innym jego rówieśnikom towarzyszą ojcowie, na przykład w czasie uroczystości przyjęcia Komunii Świętej.

Dowody:

- opinia sądowo - psychologiczna biegłego sądowego L. J. – k. 87-91,

- zeznania T. K. – k. 106-107,

- zeznania E. P. - k. 32 – 33.

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie dowodów z dokumentów, opinii biegłej psycholog oraz zeznań świadka E. P. i przedstawicielki ustawowej małoletniego powoda K. K. (1), T. K..

Dokumenty, które legły u podstaw ustaleń nie były kwestionowane przez strony i Sąd uznał je w całości za wiarygodne.

Sąd uznał za wiarygodne zarówno zeznania świadka E. P., jak i zeznania matki małoletniego T. K., gdyż w spójny i logiczny sposób opisały one sytuację rodzinną i przeżycia powoda w okresie po śmierci S. K.. Depozycje te wzajemnie ze sobą korespondowały, jak i były częściowo zbieżne z wnioskami zawartymi w opinii biegłej psycholog.

Sąd podzielił również w całości wnioski płynące z opinii biegłej psycholog L. J.. Dokonała ona osobistego badania powoda i w oparciu o nie oraz

o analizę akt sprawy, przedstawiła szczegółowo jak wyglądał jego stan psychiczny po śmierci ojca S. K. i jakie zmiany zachodziły w tym zakresie na przestrzeni ostatnich lat. Sporządzona przez biegłą opinia cechują się rzetelnością i fachowością oraz jest logiczna i jasna. Przytaczaną argumentację cechuje logika, rzeczowość, jasność, a poza tym znajduje ona oparcie w specjalistycznej wiedzy biegłej z zakresu psychologii oraz w jej wieloletnim doświadczeniu zawodowym w tej dziedzinie. Dlatego też została uznana przez Sąd za w pełni przekonującą.

Sąd rozważył, co następuje.

Powództwo zasługiwało w części na uwzględnienie.

Jeżeli chodzi o samą zasadę odpowiedzialności strony pozwanej (...) S.A. w S., to w przedmiotowej sprawie nie ujawnił się na tym tle spór, jako że pozwany ubezpieczyciel nie kwestionował faktów, które legły u podstaw przyjęcia jego odpowiedzialności, ani też ich oceny prawnej, o czym świadczy stanowisko zawarte w odpowiedzi na pozew oraz fakt częściowego uwzględnienia żądań powoda, poprzez wypłacenie mu zadośćuczynienia w postępowaniu likwidacyjnym szkody. Zarzuty strony pozwanej skierowane zostały natomiast co do samej wysokości żądania o zadośćuczynienie.

Uznać należy więc, że w niniejszej sprawie zostały spełnione wszystkie konieczne przesłanki warunkujące odpowiedzialność strony pozwanej w postaci: wystąpienia zdarzenia, z którym wiąże się odpowiedzialność odszkodowawcza, rzeczywistego wystąpienia szkody oraz adekwatnego związku przyczynowego pomiędzy szkodą, a bezprawnym działaniem osoby, za którą odpowiedzialność ponosi strona pozwana.

Powód wywodzi swe roszczenia o zadośćuczynienie z przepisu art. 446 § 4 k.c. Przepis ten przewiduje możliwość przyznania najbliższym członkom rodziny zmarłego odpowiedniej sumy tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę. Regulacja ta została wprowadzona w celu naprawienia doznanej przez osoby najbliższe zmarłemu szkody niemajątkowej, a zatem wszelkich ujemnych uczuć, cierpień i przeżyć psychicznych związanych z utratą bliskiej osoby, które nie dają się w prosty sposób przeliczyć na wartości pieniężne. Zadośćuczynienie ma kompensować ból spowodowany śmiercią osoby bliskiej oraz przedwczesną utratę członka rodziny. Trudno jest wycenić krzywdę i cierpienie po stracie osoby bliskiej. Każdy przypadek powinien być więc indywidualizowany z uwzględnieniem wszystkich okoliczności sprawy oraz przy wzięciu pod uwagę tego, że na rozmiar krzywdy mają przede wszystkim wpływ: dramatyzm doznań osób bliskich zmarłemu, poczucie osamotnienia i pustki, cierpienia moralne i wstrząs psychiczny wywołany śmiercią osoby najbliższej, rodzaj i intensywność więzi łączącej pokrzywdzonego ze zmarłym, charakter i rodzaj zaburzeń w prawidłowym funkcjonowaniu członków rodziny zmarłego, rola jaką w rodzinie pełniła osoba zmarłego, stopień w jakim pokrzywdzony będzie umiał się znaleźć w nowej rzeczywistości i zdolności jej zaakceptowania, leczenie doznanej traumy (por. uzasadnienie wyroku SN z dnia 3 czerwca 2011 r. III CSK 279/10, Lex nr 898254).

Pomimo tego, że zadośćuczynienie z art. 446 § 4 k.c. jest fakultatywne i zależy od uznania Sądu, to w rozpoznawanej sprawie nie ulegało wątpliwości, że powodowi zadośćuczynienie należało przyznać. Pogląd ten wynikał ze znacznego rozmiaru krzywdy doznanej przez powoda na skutek śmierci ojca, na którą składa się cierpienie związane z utratą osoby najbliższej (jednego z rodziców) i spowodowane nią pogorszenie się kondycji psychicznej i funkcjonowania emocjonalnego w następstwie cierpienia i poczucia krzywdy. Trzeba wziąć pod uwagę, iż małoletni w chwili śmierci ojca miał jedynie około 4,5 roku, a więc był małym dzieckiem. W tym okresie życia kontakt z rodzicem ma w prawidłowym rozwoju dziecka bardzo istotne znaczenie.

Wspomniany przepis przyznając członkom rodziny zmarłego prawo domagania się zadośćuczynienia nie zawiera żadnych kryteriów wskazujących na sposób ustalenia wysokości zadośćuczynienia. Posługuje się jedynie bardzo ogólnym sformułowaniem „odpowiedniej sumy pieniężnej”. Klauzula ta pozostawia Sądowi orzekającemu margines uznaniowości co do wysokości zasądzonej kwoty. Kwota ta musi z jednej strony przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość

w związku z kompensacyjnym charakterem zadośćuczynienia, z drugiej jednak strony nie może być nadmierna w stosunku do doznanej krzywdy, lecz utrzymana

w rozsądnych granicach odpowiadających aktualnym warunkom i stopie życiowej społeczeństwa (por. wyrok SA we Wrocławiu z dnia 24 lutego 2012 r., I ACa 84/12, Lex nr 1124827; wyrok SN z dnia 3 czerwca 2011 r., III CSK 279/10, Lex nr 898254; wyrok SN z dnia 28 września 2001 r. III CKN 427/00, Lex nr 52766).

Przy ustalaniu wysokości kwoty należnej powodowi K. K. (1) tytułem zadośćuczynienia, Sąd wziął pod uwagę duży rozmiar doznanej krzywdy po śmierci ojca. Łączące powoda ze zmarłym ojcem więzi były bowiem bardzo silne. Pomimo wykonywanej pracy zarobkowej na terenie Austrii, zmarły S. K. często przyjeżdżał do domu rodzinnego, utrzymywał stały kontakt telefoniczny z dziećmi oraz poświęcał im cały wolny czas podczas pobytów w Polsce. Niezmiernie istotny jest również fakt, iż powód utracił ojca – jedną z dwóch najbliższych i najważniejszych dla niego osób – w wieku zaledwie 4,5 lat. Tym samym częściowo na czas dzieciństwa, jak też cały okres młodości – do pełnoletniości i dorosłości – utracił możliwość uzyskiwania wsparcia i pomocy z jego strony, jak również możliwość czerpania wzorca przy wkraczaniu w dorosłe życie. Poza tym wraz ze śmiercią ojca pozbawiony został możliwości wychowywania się w pełnej rodzinie oraz troski i miłości z jego strony. Nie sposób również nie zauważyć, iż śmierć ta zaburzyła w istotnym stopniu dotychczasowe funkcjonowanie powoda, gdyż stał się smutny, nerwowy, przeczulony na punkcie zagrożeń, a jednocześnie ma problemy z koncentracją. Śmierć S. K. doprowadziła i może nadal prowadzić do pogarszania się sytuacji życiowej powoda.

Ponadto – jak wynika z opinii psychologicznej – powód wykazuje obniżoną tolerancję na stres oraz wysoki poziom lęku. Istotnym zaś czynnikiem podtrzymującym okresowo stan dezadaptacji u niego jest także funkcjonowanie pozostałych członków jego rodziny, którzy pozostają w procesie nieukończonej żałoby. Co istotne, powód w dalszym ciągu – pomimo upływu ponad 4 lat od śmierci ojca – doświadcza negatywnych przeżyć psychicznych w związku z jego śmiercią oraz wymaga terapii psychologicznej.

W świetle powyższych rozważań nie budzi zatem wątpliwości, iż rozmiar doznanej przez powoda krzywdy w związku ze śmiercią ojca S. K. jest bardzo poważny, co uzasadnia stwierdzenie, że dotychczas wypłacone zadośćuczynienie (na etapie postępowania likwidacyjnego szkody) nie rekompensuje w pełni doznanej krzywdy.

Na wysokość zadośćuczynienia nie mógł wpływać podnoszony przez stronę pozwaną fakt otrzymania przez matkę małoletniego oraz jego rodzeństwo wskazanych wyżej sum zadośćuczynienia, skoro wysokość zadośćuczynienia jest ustalana przy uwzględnieniu indywidualnej sytuacji strony i zadośćuczynienie stanowi odzwierciedlenie w formie pieniężnej rozmiaru doznanej przez nią krzywdy (por. wyroki: SA w Białymstoku z dnia 19 kwietnia 2013 r., I ACa 121/13, Lex nr 1311920 i z dnia 10 października 2012 r. I ACa 439/12, Lex nr 1223149; wyrok SA w Łodzi z dnia 17 kwietnia 2013 r. I ACa 1424/12, Lex nr 1313330).

Biorąc więc pod uwagę to, iż strona pozwana wypłaciła już w postępowaniu likwidacyjnym na rzecz małoletniego powoda kwotę 25.000 zł tytułem zadośćuczynienia, Sąd uznał, iż odpowiednie w niniejszym postępowaniu będzie dalsze zadośćuczynienie w kwocie 25.000 zł.

W ocenie Sądu, zasądzona na rzecz powoda kwota łącznie z wcześniej wypłaconą przez ubezpieczyciela sumą spełnia kompensacyjną funkcję zadośćuczynienia uregulowanego w art. 446 § 4 k.c.

W pozostałej zaś części, a mianowicie w zakresie w jakim powód domagał się zasądzenia na jego rzecz zadośćuczynienia ponad kwotę 25.000 zł, powództwo podlegało oddaleniu jako znacznie wygórowane i przekraczające rozsądne granice wyznaczane przeciętną stopą życiową społeczeństwa, a także rozmiarem doznanej krzywdy.

Trzeba bowiem wskazać – odwołując się do opinii sądowo – psychologicznej – że przeżyty przez powoda okres dezadaptacji psychicznej po stracie ojca nie ma destrukcyjnego wpływu na jego obecne dostosowanie społeczno – emocjonalne. Małoletni dobrze funkcjonuje w szkole oraz w grupie rówieśniczej, nie ma zaburzonego wzorca postaw społecznych; rolę obiektów identyfikacyjnych w jego przypadku odgrywają dziadek ojczysty i brat.

Ustalając wysokość tej kwoty Sąd miał również na względzie treść rozstrzygnięcia z dnia 11 września 2013 roku , zapadłego w sprawie I C 556/12,

w którym na rzecz rodzeństwa powoda : A. K. i K. K. (3) zasądzono kwoty po 25.000 zł tytułem zadośćuczynienia za doznaną w związku

z utratą ojca krzywdę. Orzeczenie powyższe zapadło na tle zbliżonego stanu faktycznego i odnosiło się do siostry i brata małoletniego powoda , których stopień krzywdy doznanej w związku z utratą ojca był porównywalny. Jak wskazuje się w orzecznictwie, jednolitość orzecznictwa sądowego w tym zakresie odpowiada poczuciu sprawiedliwości i równości wobec prawa, a także pozwala na uniknięcie dysproporcji pomiędzy przyjętymi kwotami zadośćuczynienia (zob. wyrok SN z dnia 30 stycznia 2004 r., I CK 131/2003, LexPolonica nr 373310, OSNC 2005, nr 2, poz. 40).

Odsetki od przyznanej powodowi kwoty zadośćuczynienia zasądzono od wskazanej w pozwie daty, tj. od dnia 24 maja 2011 roku , a więc od dnia następnego po dniu, w którym strona pozwana wydała decyzję o odmowie uwzględnienia w całości jego roszczeń o zadośćuczynienie, bowiem już wówczas istniały przesłanki do przyznania przez stronę pozwaną kwoty zadośćuczynienia w odpowiedniej wysokości.

Sąd, mając na względzie, iż powód częściowo jedynie wygrał sprawę - w oparciu o art. 100 k.p.c. - zadecydował o wzajemnym zniesieniu kosztów postępowania pomiędzy stronami.

Na podstawie art. 113 ust. 4 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych , Sąd odstąpił od obciążania powoda kosztami należnymi Skarbowi Państwa . Sąd doszedł do wniosku, iż zachodzi szczególnie uzasadniony przypadek przemawiający za podjęciem takiej decyzji , w szczególności Sąd uwzględnił fakt , że powód nie uzyskuje żadnych dochodów , a przyznana mu kwota zadośćuczynienia powinna zostać przeznaczona na jego potrzeby w celu wyrównania doznanej krzywdy związanej ze stratą rodzica.